

ပုဏ္ဏားလုလင်သည် နောက်အဘို့၌ အိမ်ရာထောင်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၍ အဝတ်တန်ဆာ ကျွန် ယောကျ်ား ကျွန်မိန်းမ လယ်ယာကျွဲနွား သားမယား အစရှိသည်တို့၏အကျိုးငှာ ကြံသည် ရှိသော် ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟနိုင်ငံသို့ လိုက်သည်ဖြစ်၍ နောက်ကျသောစိတ်ရှိသည်ဖြစ် ၏။ ဗေဒင်တို့ကို အစဉ်အားဖြင့် ပြန်အံ့သောငှာ မစွမ်းနိုင်။ ထိုမှဤမှလည်း ဗေဒင်တို့သည် မထင်ကုန်။ (၅၅၀။ ဒု-၁၃၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ A young brahmin, as they say, belonging to Svatti, had mastered the Three Vedas, and used to teach sacred verses to a number of young brahmins and kshatriyas. In time he settled down as a married man. His thoughts being now busy with wealth and ornaments, serving men and serving women, lands and substance, kine and buffaloes, sons and daughters, he became subject to passion, error, folly. This **obscured his wits**, so that he forgot how to repeat his formulae in due order, and every now and then the charms did not come clear in his mind. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-68)

ကျွက်ကွဲကွဲစိတ် — ကိုန်ပရိုက်စိတ်။ ကိုစိတ်ကိုခန့်။ ကျိုက်လွှင်ကွဲစိတ်။
 စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည်။ စိတ်နှောင့်ကျစေသည်။
 စိတ်ချောက်ချားစေသည်။ စိတ်ရှုပ်စေသည်။
to vex, to harrass, to confound, to confuse

- “ယုံဂမီ၊ ဝေရာဂကိလေသမ္ပဒ္ဓိံဂံ ဂမီမဖ်ညင်တလအဲတံဂံ မှုဂ်ဒေပံပံဂံကသီကွဲဒ်ရော။ ကျာ လေင်ကင်မဇ္ဇော်ဒြဟတ် မပိုက်ဗဒေါမ်ကွဲတံသိန္နရာတ်မာန်ဂံ ပဲ့သျှဆုဇမ္မဟ်တံဂံ မူအလေင် ကျာလေင်ကင် င္ဂီမုက်နွံတုန်ရော။ ပဲ့ကာလမတဲတဲကိုလေင် လက်ထပုံကွဲသွံ ပံပံဒေတ် ဗက်စမိန်ပြမာန်ကိလေသတဲ စိုန်သတ်မသွီးတဲကိုလေင် ဝေကိလေသဂံ ကျွက်ကွဲကွဲစိတ် တဲရဟံသေင်ဟာ” (ကျပ်တြဲဂး။) (၅၅၀။ ၉-၄၉၁။ ၇-၃၀၄။ အစွောံ။) (ကသီ = လှုပ်ရှားစေသည်၊ တုန်လှုပ်စေသည်။/ ကျွက်ကွဲကွဲစိတ် = စိတ်ကို တုန်လှုပ်ချောက်ချား စေသည်။) (ပဲ့မူဗျာ/ “ရဟန်း၊ ဤအားကြီးစွာသောရာဂသည် သင်ကဲ့သို့သောသူကို အ ဘယ်ကြောင့် မလျှပ်ပေါ်စေနိုင်ဘဲ ရှိလတ္တံ့နည်း။ —၊ မြင့်မိုရ်တောင်ကြီးကို နုတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောလေသည် သစ်ရွက်ဟောင်းမျှကို အဘယ်မှာရှက်အံ့နည်း။ ရှေး၌ အနှစ်ခုနစ်ရာ တို့ပတ်လုံး အတွင်း၌ဖြစ်သော ကိလေသ၏ဖြစ်ခြင်းကို မဖြစ်စေမူ၍နေသော၊ ကိလေသာတို့ မှစင်ကြယ်သော သတ္တဝါသည်လည်း လျှပ်ပေါ်ဘူးသည်သာလျှင်တည်း။” (၅၅၀။ စတု- ၃၀၃။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ “Brother,” said he (the Master), “will not this lust for pleasure **confound** a man like you? The hurricane that overwhelms Mount Sineru is not put to the blush before a withered leaf. In days of yore this passion **has confounded** holy beings, who for seven thousand years held aloof from following the lusts that arise within.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book XIV: p-210) (**confound**: filled with, throw into, perplexity or confusion. ရှုပ်ထွေးစေသည်။ ဝေခွဲမရဖြစ်သည်။ စိတ်ရှုပ်စေသည်။/ ရှေ့ဆောင်အဘိဓါန်။ ဦးလွင်ဦး။)

ပွဲဝါကျပယိုက်မွဲလတူဝွံဂှ် ပွဲဘာသာမန်ဂှ် ကျ်ဇော်အစောံရပ်စပ်စကာလင် ဝေါဟာရ ‘ကသီ’ ကို သိုဝေါဟာရ ‘ကျွက်ကွဲကျွဲစိုတ်’ တဲ့ ပွဲဘာသာဗွာဂှ် (ညောင်ကန်ဆရာတော်) ရပ်စပ်စကာလင် ဝေါဟာရဗွာ ‘လျှပ်ပေါ်သည်’/‘လျှပ်ပေါ်စေသည်’ ရ။ ဝေါဟာရဗွာ ‘လျှပ်ပေါ်’ ဝွံဂှ် ပွဲအဘိဓာန်ဗွာဂှ် ပံက်လင်အဓိပ္ပါယ်သင်္ဃာန်ရ။ (လျှပ်ပေါ် – (နဝိ) စောင့်စည်းမှုနှင့် အရှက်တရားနည်းပါးစွာ ပြုမှု တတ်သော။ မတည်ကြည်သော။) သင်္ဃာန်မန်ရ။ ဝေါဟာရဗွာ ‘လျှပ်ပေါ်’ ဝွံဂှ် အဓိပ္ပါယ်တုပ်ကွဲဝေါ ဟာမန် ‘လုလန်’ ရ။

ဝေါဟာရ ‘ကျွက်ကွဲ’ ဣအ်ဂှ် မူးနူအဓိပ္ပါယ်အွာဟာလီဒေမင်္ဂလင်ဂှ် အဓိပ္ပါယ်တုတ်သွာင်လေဝ် နွံတင်ဏီရ။ ဝေါဟာရဣအ်ဂှ် ဗွဲဒဒ်ကြိယာသုဒ္ဓကို ဗွဲဒဒ်ကြိယာကာရိတ်ကို ရပ်စပ်စကာမာန်ရ။ ယဝ် ပိုစကာဗွဲ ဗွဲဒဒ်ကြိယာကာရိတ်မူး ပိုဒးထပ်စုတ် ‘+ကျွဲ’ တဲ့ ဒးချုတ် “ကျွက်ကွဲကျွဲ” ရ။ ‘ကျွက်ကွဲ’ မန်ကြိယာသုဒ္ဓဝွံ မွဲအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ “(စိတ်)တုန်လှုပ်သည်၊ ချောက်ချားသည်” မန် တဲ့၊ အဓိပ္ပါယ်ဗတ်အေင်္ဂလိက်မူး “to be shocked”, “to be alarmed” , “to be frightened” မန်ရ။ ‘ကျွက်ကွဲကျွဲ’ မန်ကြိယာကာရိတ်ဝွံတုန်ဂှ် မွဲအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ “တုန်လှုပ်စေသည်” “ချောက်ချားစေသည်” မန်တဲ့၊ အဓိပ္ပါယ်ဗတ်အေင်္ဂလိက် “to shock”, “to alarm”, “to frighten” ရ။

မှတ်ချက်။ တစ်ရွာလုံး၊ တစ်မြို့လုံး၊ တစ်ပြည်လုံး၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ လူအများ “တုန်လှုပ်ချောက် ချား” ပါက “တစ်ပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်” မည်တည်း။ ထို့ကြောင့် “တုန်လှုပ် ချောက်ချားသည်” ဟူသောဝေါဟာရနှင့် “တစ်ပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်သည်” ဟူ သောဝေါဟာရတို့သည် အဓိပ္ပါယ်ချင်း အလွန်နီးစပ်လှသည်ကို သတိပြုအပ်၏။

“ကျွက်ကွဲ” (ကြိယာသုဒ္ဓ)

တစ်ပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်သည်။ ချောက်ချားသည်။
**to be clamorous, to be in an uproar, to be all confusion,
to be flutter, to be in a general state of commotion,
to be all greatly excited, to be greatly stirred**

- “မိုက်စောလာမူဏီအဲကျွဲအာ ကိုဒပ်တရင်ဖအိုတ်တဲ ကိုဂှဲ” သိုင်ဖျေအသံတဲ ညးဒပ်ကျွဲ တရင်ဥင်ဖအိုတ်တဲ ဂှဲကျွက်ကွဲအာ အလုံဥင်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၁၉၄။ ပ-၅၄၈။ အ စောံ။) ပွဲဗွာ/ မင်းသည် “ငါ၏ပတ္တမြားဥသျှောင်ကျင်သည် ပျောက်၏” ဟုဆို၏။ လူတို့ သည် တပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ကို ပြုကုန်၏။ မင်းသည် “ခပ်သိမ်းသောတံခါး တို့ကို ပိတ်ကုန်၍ သူခိုးကို ရှာကြကုန်လော့” ဟုဆို၏။ မင်းချင်းတို့သည် ထိုမင်းဆိုတိုင်း ပြုကုန်၏။ မြို့သည် တပြိုင်နက် ချောက်ချားသည်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၁၇၀။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ “I have lost a jewelled crest!” cried the king: the whole place **was in an uproar.** “Shut all the gates!” the king gave order: “cut off the

outlets! Hunt the thief!” The king’s followers obeyed. The city **was all confusion**. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-86)

- (ကောန်သေဋ္ဌိမျှယုဘဒ္ဒဇိကုမာဂ်) ခွင်ပွဲပြာသာဒ်ပိ ပွဲဝသန္တဥတုဂ် ပြာသာဒ်မဲ့၊ ပွဲဟေမန္တဥတုဂ် ပြာသာဒ်မဲ့၊ ပွဲပြာသာဒ်မဲ့မဲ့ ပန်ဂိတုဂ်မံင်တဲ ကြောံပြာသာဒ်မဲ့မဲ့ရ။ ကာလကြောံပြာသာဒ်မဲ့မဲ့ဂ် သိုတိုင်တွိုက် သွာလှေဒယေံ သိုဗော်သွးတို့ဝါရမဂ်ိုင် တို့ဗဝိုင်ကေတ်တဲ မကြောံပြာသာဒ်ဂ် ပွဲကာလကြောံပြာသာဒ်ဂ် သိုက်ဗိုပိုန်ဟာန်ယသပတ်ဘဒ္ဒဇိဂ်တဲ အလုံချင်ဘဒ္ဒိယဂ် **ကုလင်္ဂကုဗဲ**အာရ။ ကိုကိုကို ဇံင်ကိုဇံင် ကအ်ကိုကအ် ပူးကိုပူး ပေင်တဉုတ်ခိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၆၄။ ဒု-၁၀။ အစောံ။) ပွဲမူဗွာ/ (ဘဒ္ဒဇိမည်သော သူဌေးသားသည်) ဥတုသုံးပါးအားလျောက်ပတ်သော ပြာသာဒ်သုံးဆောင်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ တဆောင်တဆောင်သော ပြာသာဒ်၌ လေးလ၊လေးလစီနေ၏။ တဆောင်သောပြာသာဒ်၌ နေပြီး၍ ကချေသည်အပေါင်းခြံရံလျက် များစွာသောအခြံအရံဖြင့် တဆောင်သောပြာသာဒ်သို့ ပြောင်းသွား၏။ ထိုခဏ၌ “သတို့သား၏စည်းစိမ်ကို ကြည့်ကုန်အံ့” ဟု မြို့အလုံးသည် **ချောက်ချား**၏။ ပြာသာဒ်တို့၏ အကြားအကြား၌ လှည်းအဆင့်ဆင့် ညောင်စောင်းအဆင့်ဆင့်တို့ကို ဖွဲ့ကုန်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၄၃၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ He (Bhaddaji) had three houses for the three seasons, in each of which he stayed four months; and after spending this period in one of them, he used to migrate with all his kith and kin to another in the greatest pomp. On these occasions all the town **was a flutter** to see the young man’s magnificence; and between these houses used to be erected seats in circles on circles and tiers above tiers. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-229)

- နူဗောဓိသတ်(ကိုက်မဟာတုဏ္ဍိလ) မတံဝေပထမ ဂလာန်အဒိဂ်ရ မွိုဟ်အလုံချင်ဂ် **ကုလင်္ဂကုဗဲ**အာတဲ ကျင်ကလင်ခေဗောဓိသတ်အိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၈၈။ ဒု-၄၁၉။ အစောံ။) ဗတ်ဗွာ/ မဟာတုဏ္ဍိလမည်သော ဘုရားလောင်းဝက်သည် တရားဟောလတ်သော် ဟောသည်၏အစအဦး၌ပင် မြို့အလုံးရှိလူထုသည် **အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်**၍ ဘုရားလောင်း၏ တရားကို နာရန်လာကြကုန်၏။ (သုတေသီ)

- ပွဲကာလဂ် ပစ္စေဂဗုတ်ဂ် ပက္ခေပရိနိဗ္ဗာန်တဲ ညးဂမ္ဘိုင်မိုင်တဲ နအနတ်ဒေဝတ်တံဂမ္ဘိုင် အိုတ်မွိုဟ်အလုံချင် **ကုလင်္ဂကုဗဲ**ဒ်မဲ့တဲ ပွဲတဲယးဂ် မွိုဟ်ဂမ္ဘိုင်ပြာပ်တိတ်အာပွဲဥဒျာန်တဲ ညာတ်ပစ္စေဂဗုတ်ပက္ခေပရိနိဗ္ဗာန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၂၀။ ဒု-၅၅၇/၅၅၈။ အစောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “ပစ္စေဂဗုဒ္ဓါသည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူ၏” ဟု နတ်တို့၏အာနုဘော်အားဖြင့် မြို့အလုံးသည် တစ်ပြိုက်နက် **အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်**၏။ နက်ဖြန် လူတို့သည် ဥယျာဉ်သို့သွား၍ ပစ္စေဂဗုဒ္ဓါကိုမြင်၍ —။ (၅၅၀။ တ-၄၁၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ By supernatural power the whole city heard that the paccekabuddha had entered nirvana, and **all were greatly excited**. Next day some men entered the park, and saw the body and ----- . (The Jataka: Vol. III & IV: Book VIII: p-264)

- (မှာထေရ်မဂ္ဂလာန် ကမ္ဘတ်မသုန်ကွဲရ် ရပ်ဝံတက်စင်ကွဲတဲ ဇုတ်ထေရ်လှေက်ကြကောတ် အာ၊ ထေရ်သမ္မဟ်တိုန်တဲ) ဒဒ်ဇကုမပပရိနိဗ္ဗာန်ကွဲ ကိုကျ်အနုညာတ်တဲ ပွဲဝံမက္ခိန်ဒိမ္မိဟ်ကွဲ ဟေင် ထေရ်အာပပရိနိဗ္ဗာန်ရ။ ပွဲချိုန်ခဏကွဲ အလုံဗျင်သွင်တရ်ဘုံ ကောလာဟလ ကျုက် ကျဲအာကိုဒေဝတ်သွင်တြာဘုံတဲ “အောပိုမှာမဂ္ဂလာန် တိုန်တံဝေင်ကိုပို လျိုန်ကာလရောင်။ လျဟ်ဝံ ဣတေပပကွဲပရိနိဗ္ဗာန်ရ” ဂးတဲ မြမောင်ဒိပ်တွဟ်တွဟ်သ် ကေတ်နင်အိုတ်ရ။ သို့စွဲင်နစလန် သျင်ဒစိတ်ဟတ်ကွဲတဲ နအောဟ်ကြက်စွန်သက်သက် စီရေင်လင်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၅၂။ ၈-၃၀၁/၃၀၂။ အစွောံ။) ပွဲမူဗျာ/ (ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသည်ရှိသော်) ထိုခဏ၌သာလျှင် ကာမာဝစရ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်တို့သည် “ငါတို့ဆရာ မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူသတတ်” ဟု တစ်ပြိုင်နက် အုတ်အုတ် ကျက်ကျက်ဖြစ်ကုန်၏။ ဖြစ်ကုန်ပြီးလျှင် နံ့သာပန်းအခိုးအထုံတို့ကိုလည်းကောင်း အထူးထူး သော ထင်းတို့ကိုလည်းကောင်း ယူ၍လာကြကုန်၏။ --၊ ကိုးဆယ့်ကိုတောင်မြင့်သော စန္ဒကူးထင်းပုံတော်သည်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ပဉ္စ-၃၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ (The Great Moggallana said to the Master) “Holy Sir, my sum of life is exhausted: I would die,” and having gained the Master’s consent, he died then and there. At that instant the six god-worlds **were in a general state of commotion**. “Our Master,” they cried, “is dead.” And they came, bringing incense and perfume and wreaths breathing divine odours, and all kinds of wood and the funeral pile was made of sandal-wood and ninety-nine precious things. (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVII: p-65)
- ညာတ်ညးကဏ္ဍကိကဏ္ဍဲဒိုင် အလုံဗျင်ကွဲတဲ သွာန်ညးရ။ ဒဒ်ကောန်ဗြဲသိုင်မရဲတြာဂြို ညးဟို ကိုဝံမိင်တဲ “ဒ်ရသ်ကွဲ ပိုသအာကိုရ” ဂးတဲ ကောန်သိုင်မသုန်ကွဲ အာစိုပ်ကွဲ ဗွဲလှေင် လှေင်ကွဲ ဒိုင်တရ။ ကောန်ဗြဲသိုင်ကဏ္ဍာဒေဝီဂြို ညာတ်တဲ သိုညးမသုန်ကွဲ ညဲဒဲဒဲဝှပ်တဲ --။ (၅၅၀။ ၉-၅၃၆။ ၉-၃၁၂။ အစွောံ။) ပွဲမူဗျာ/ (မင်းသားညီနောင်ငါးယောက်တို့သည်) ဗာ ရာဏသီပြည်သို့ ရောက်ကုန်၍ မြို့တွင်း၌ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ကို ကြားသဖြင့် မေး၍ ထိုအကြောင်းကို သိကုန်လျှင် “ငါတို့သည်လည်း သွားကြကုန်အံ့” ဟု ---၊ သွားကုန်၍ အစဉ်အတိုင်းတည်ကုန်၏။ ထိုအခါ ကဏ္ဍာဒေဝီမင်းသမီးသည် ထိုငါးယောက်သော မင်း သားညီနောင်တို့ကိုမြင်၍ ထိုငါးယောက်သောမင်းသားတို့၌ တပ်စွန်းသောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ --။ (၅၅၀။ ပဉ္စ-၆၃၂/၆၃၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ (The five sons of king Pandu), ----- arrived at Benares, and hearing **a commotion** in the city and learning in answer to their inquiry what it was all about, they came and stood all five of them in a row, in appearance like so many golden statues. Kanha on seeing them fell in love with all five, ----- (The Jataka: Vol. V & VI: Book XXI: p-227)
- “--၊ ဩသိုင်မွဲ ဟိုတ်မဲတ်ပွဲဝေင်သိုင်စိုပြုကာမူး ကမ္ဘတ်သပုန်ဒမ္မမတာ မွိုဟ်လိလှေက်တ လေတ်ဂဗပ်စတံဂြိုဉ် ဗျင်ကွာန်ရးကးတံဂြို ကတ်ကတာန်ကျုက်ကျဲ လိုလ်ပြးဇး၊ ဖြပ်စေ

တီဂမ္ဘီသင် ဖြပ်ဘုတ်ဘာတံဂ် လိုလာ်ပြးဒေးတအိုတ်ရ။ ---။” (၅၅၀။ ၆-၅၂၀။ ၈-၂၅၉/၂၆၀။ အစွောံ။) (ကွက်ကွဲ = တုန်လှုပ်ချောက်ချားသည်။)

- “—။ မရှာင်တုန်လေဝ် ထွန်စိုတ်ကိုဖျုန်မ္မိတ်တဲ ညးချင်ဂမ္ဘိုင်တံဂ် ကျက်ကွဲဲသြိုင်သြိုင် အာတဲ ဒိုက်ကောန်သမ္ဘာမရှာင်ကိုလေဝ် မဒေးရှဲစူးအာရမရှာင်။ ဒဒ်လဟုတ်လေဝ်မရှာင် မဒေးစိုပ်မရှာင် မရာတ်သ္မိတ်သ္မိတ်တဲ မရှာတ်ဟံ့ချပ်ဗစာရဏာတဲ မဒ်ရောင်။ ဟိုတ်ဂ်ရ ပ္ဍမစ ဖျုန်မ္မိတ် မရှာင်ဝေင်ကွေံညိရ။ မရှာင်လွဒေးဂွပ်ညိရ။ ညံင်စူညးဂမ္ဘိုင် မစပပြဘိုက်ဂ် မရှာင် စပပြဘိုက်ညိရအံ” သေဏာပတိဂး(ကိုသ္မိတ်ရ။) (၅၅၀။ ၆-၅၃၇။ ၉-၃၅၂။ အစွောံ။) (ကွက်ကွဲ = တုန်လှုပ်ချောက်ချားသည်။)

“ကျက်ကွဲဲကွေံ” (ကြိယာကာရိတ်)

တစ်ပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်စေသည်။ ချောက်ချားစေသည်။
to set (all city, country etc.) in a stir or in a commotion, to make a stir

- သီဝလိကုမာ အာယုက်ပင်ထပ်သွံတဲ ပကွေံသာမဏီရ။ အာယုက်ပင်စါစောံတဲ ဝံဒ်ပ ယင်ရ။ ကြိန်ကံကုသိုအတိက်ရ အလုံဂွးတိဇ္ဇောံဝံ ကျက်ကွဲဲကွေံတဲ အာစိုပ်ဒဒ်အရှန်ရ။ ကြိန်ကံကုသိုမခွဲဗဒ်လတ်တဲ ဣတဒဂ္ဂမပြကလိဝံရ။ (၅၅၀။ ၆-၁၀၀။ ၂-၃၀၈။ အစွောံ။) ပဲ့မုဗ္ဗာ/ သီဝလိမင်းသားသည်လည်း ခုနစ်နှစ်ရှိသောကာလ၌လျှင် သာသနာတော်၌ ဝမ်း ရေးကိုမငဲ့ဘဲ ရဟန်းပြု၍ အသက်နှစ်ဆယ်ပြည့်လတ်သော် ပဉ္စင်းအဖြစ်ကိုရ၍ ဘုန်းတန်ခိုး ကြီးသည် မြတ်သောလာဘ်ကို ရသည်ဖြစ်၍ မြေကြီးကို ဝံ့တင်ထပ်စေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော် ဘုန်းတန်ခိုးကြီးကုန်သော ဘုရားတပည့်သားတို့၏အတွင်း၌ ဧတဒဂ်အရာ သို့ရောက်၏။ (၅၅၀။ ၂-၄၆၇/၄၆၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မုဗ္ဗာ/ At seven years of age the child Sivali gave his heart to the Faith and forsook the world to join the Brotherhood; at twenty he was admitted a full Brother. Righteous was he and won the crown of righteousness which is Arahatship, and **the earth shouted aloud** for joy. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-242)
- “ယံ့မွေံ၊ လွကြိုင်ရ။ တေံသ္မိတ်ဗာရာဏသီတံဂ် ပတလသဒ္ဓါလောန် ကျက်ကွဲဲကွေံ အ လုံဇမ္မုဒိတ်တဲ မပ္ပုဒါန်ဂ် မွေံပြာပ်အာချင်ဗာရာဏသီတဲ မွေံဟံ့ဒေးကြိုင်အာတ်စရ။ ဝံ့စတ သိုက်ရ။” (၅၅၀။ ၆-၁၉၃။ ၂-၅၄၄။ အစွောံ။) ပဲ့မုဗ္ဗာ/ “သင်သည် ဤသို့မလှည့် လည်လင့်။ ပဒုမမင်းသည် ဗာရာဏသီပြည်၌ မင်းပြု၏။ ဇမ္မုဒိပ်ကျွန်းအလုံးကို ချောက် ချားစေ၍ အလူကိုလူ၏။ ထိုပဒုမမင်းသည် သင့်ကိုမြင်၍ နှစ်သက်လတ္တံ့။ နှစ်သက်သည်ဖြစ် ၍ သင့်အား များစွာသောဥစ္စာကို ပေးလတ္တံ့။ ---။” (၅၅၀။ ၃-၁၆၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မုဗ္ဗာ/ Some of them also offered advice, saying, “Do not live in this way. King Lotus is lord of Benares; he has **set all India in a stir** by

his bounty. It will delight him to see you; so delighted will he be, that he will give you rich gifts. -----.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-83)

- သွိုင်(ကောရဗျ)ဂုံလေဝ် ကျွက်ကျွဲကေဉ် အလုံချင်ဇမ္ဗုဒိပ်တဲ မပွဲဒါန်ရောင်။ (၅၅၀။ ၉-၄၉၅။ ၇-၃၃၉။ အစွောံ။) (ပွဲမူဗ္ဗာ/ ကောရဗျမင်းသည် အလုံးစုံသော ဇမ္ဗုဒိပ်ကျွန်းကို ချောက်ချားစေ၍ အလှူကြီးကို လှူ၏။ (၅၅၀။ ၈၇-၃၅၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The king, with his great almsgiving, **set all India in a commotion**; -----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XIV: p-227)
- ပါင်တရင်ချင်ပန်ဒိုဟ်ဂုံ ကိုခွဲရင်ဒါန်ပန်တဲ အလုံဂတာဇမ္ဗုဒိပ်ဂုံ ကျွက်ကျွဲကေဉ်တဲ ဒါန်မ ဇောဝ်ဂုံ ကိုဒါန်အိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၅၂၄။ ၈-၃၅၅။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ (မြို့)တံခါးလေး မျက်နှာတို့၌ အလှူတင်းကုပ်တို့ကို ဆောက်စေ၍ ဇမ္ဗုဒိပ်ကျွန်းအလုံးကို ချောက်ချားစေ လျက် အလှူပေးခြင်း သီလဆောက်တည်ခြင်း ဥပုသ်သုံးခြင်းအမှုတို့ကို ပြုသဖြင့်၊ ---။ (၅၅၀။ ပဉ္စ-၁၀၀။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ There he had an alms-hall erected at the four city gates, and by his amls-giving he **made a stir** throughout all India, -----. (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVII: p-85)

“ကျွက်ကျွဲ” (နာမ်) — ပွမရူသံင်။ ပွမကလိက်ကနီ။
 အုတ်အေဝ်သောင်းတင်းမြစ်ခြင်း။ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ကြေးကြော်ခြင်း။
 ပွက်လောရီကိခြင်း။ လှုပ်လှုပ်ရွရွမြစ်ခြင်း။ ရုတ်ရုတ်သဲသဲမြစ်ခြင်း။
clamour, uproar, great stir, commotion, tumult

ဝေါဟာရ ‘ကျွက်ကျွဲ’ ဝံ ပွဲဘာသာပိုမန်ဂုံ ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်နာမ်မွဲလေဝ် စကာမာန်ဟေင်ရ။ ဝါကျပယိုဂ် ဂမ္တိုင်ဗွဲသွပ်ဝံ ဩဝ်လူတ်စီစတ်ရံင်ညိ။

- ထေရ်ဓါဂုံ ဒ်သွေက်ရွှ်ကိုရင်ညွံအိုတ်ရ။ ထေရ်ဝိနယဓရ တီအပတ်ထေရ်ဓမ္မကထိကသင်္ဂတဲ ပလင်ဥက္ကေပဏိယကံ ကိုထေရ်ဓမ္မကထိကရ။ ပတွံနူဂုံ ထေရ်ဝိနယဓရကိုထေရ်ဓမ္မကထိက ဂုံ ဒကာတံမကိုဒါန်ဗဲပန်ကို ဒ်အာခါဗော်ရ။ ခမိတြံခမိတြံတုန် ကေတ်ဒွေံဗ္ဗောန်ညးတံဂုံတဲ ဒ်အာခါဗော်ပွန်ရ။ ဆဂ်ဟံသေင်ပွန်တုန် ဒ်ကိုစိုပ်ဘုံဗြိုအကနိဋ္ဌာတေံ ကျွက်ကျွဲအမိကိုဒ် တိုန်အာရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၂၈။ ၃-၅၉၁/၅၉၂။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ဤသို့အချင်းချင်း ခိုက် ရန်ပြုကုန်၏။ ထို့နောင်မှ ဝိနည်းခိုရ်သည် အခွင့်ကိုရ၍ သုတ္တန္တိကရဟန်းအား အာပတ်ကို မရှုသောအားဖြင့် ဥက္ကေပနိယကံကိုပြု၏။ ထိုအခါမှစ၍ ထိုနှစ်ပါးကုန်သောရဟန်းတို့၏ ပစ္စည်းဒါယကာတို့သည်လည်း နှစ်စုကွဲကုန်၏။ အဆုံးအမကိုခံကုန်သော ရဟန်းမိန်းမတို့ သည်လည်း နှစ်စုကွဲကုန်၏။ စောင့်ရှောက်ကုန်သော နတ်တို့သည်လည်း နှစ်စုကွဲကုန်၏။ ---။ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် ဤကောလောလောသည်လည်း ရောက်၏။ (၅၅၀။ ၈-၄၉၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Thus they stirred up a quarrel, one with another. Then the Vinaya scholar, finding an opportunity, went

through the form of excommunication of the Brother for refusing to see his offence. Thenceforth even the laymen who provided necessaries for the priests were divided into two factions. The sisterhood too that accept their admonitions, and tutelary gods, with their friends and intimates and deities from those that rest in space to those of the Brahma World, even all such as were unconverted, formed two parties, and the **uproar** reached to the abode of the Sublime gods. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IX: p-289)

မှတ်ချက်။ ‘ကောလာဟလ’ ဟူသော ဤပါဠိဝေါဟာရကို မြန်မာဘာသာတွင်လည်း သုံးစွဲသလို မွန်ဘာသာတွင်လည်း သုံးစွဲသည်။ ဤနေရာ၌ ဤဝေါဟာရ၏အဓိပ္ပါယ်သည် “အခြေအမြစ်မရှိ သောသတင်း” ဟူသောအဓိပ္ပါယ်မဟုတ်ပါ။ “အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ကြွေးကြော်ခြင်း” ဟူသောအဓိပ္ပါယ်သာဖြစ်သည်။

တင်သဒ္ဒါ။ ဝေါဟာရမန် ‘အဓိကို’ ဒွာဲဝွံဂ် မွဲအဓိပ္ပါယ် ‘ပွမကယာန်ဝေါတ်’၊ ဗတ်ဗွာ ‘အငြင်းအခုံ’၊ ဗတ်အေဂံလိက် “argument”/ “dispute” မဒ်ရ။

- ပွဲချိန်ခဏဂ် သွတ်ဗြဲစရဲဒဲချင်ဂ် ဒဲခိုင်ဗရကုက္ကုဒဲတဲ “မူဗရပွဲရော” ဒဲသွာန်ညးတဲ ပ ရိုင်ဥပတိဂ် ဒဲခိုင်ဗင်ဗက် ဗွဲမပြဟ်ဒဲခိုင်ပြဟ်အာ ထွေးဇကုဒဲရ။ (၅၅၀။ ၈-၁၁၈။ ပ-၃၇၇။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုပြည့်တန်ဆာမသည်လည်း ထိုအုတ်အုတ်ကျက်ကျက်သော အသံကိုကြား၍ “ဤအသံကား အဘယ်မည်သောအသံနည်း” ဟုမေး၍ ထိုအကြောင်းကို ကြား၍ လျင်မြန်သဖြင့် ဆင်းသက်၍။ -- ကိုယ်ကိုပြု၏။ (၅၅၀။ ပ-၅၀၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Now the girl herself heard the **uproar** and asked what it meant. Being told, she ran swiftly out, ----- . (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-261)
- ကလောင်အာပွဲအာကာသတဲ အာစိပ်ချင်ဗာရာဏသီတဲ ပွဲလတူမုက်ရင်သွိုင်ဂ် တန်ခွိုင်ပွဲအာ ကာသတဲ မွိဟ်ဂမ္ဘိုင်ညာတ်တဲသွေးရ။ “ယွဲမွဲတံ၊ စိင်ဗွာင်မပြ ပွဲဝံအာကာသ ကလောင်ကျင် တန်ခွိုင် လတူမုက်ရင်သွိုင်ပိုရောင်” ဂးတဲ အလုံချင်ဗာရာဏသီဂ် ကျွဲဒ်ကုက္ကုဒဲဒွေတ်တဲ ဗွဲမပြဟ် ညးလောပ်လောဝ်ပိသွိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၈-၁၂၂။ ပ-၃၄၉/၃၅၀။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ကောင်းကင်သို့ပျံ၍ ဗာရာဏသီသို့သွား၍ မင်းယင်ပြင် ကောင်းကင်၌ရပ်၍ မြို့အလုံး ချောက်ချား၍ “ငါတို့မင်းဘို့ ကောင်းကင်ဖြင့် ဆင်ဖြူလာ၍ မင်းယင်ပြင်၌ တည်သတည်း” ဟု တပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်၏။ လျင်စွာမင်းအားလည်း ကြားလျှောက်ကုန် ၏။ (၅၅၀။ ပ-၅၂၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ So saying the mahout, seated on the elephant’s neck, recited over the royal courtyard. And there was a **great stir** in the city and all cried out, “Look at the state-elephant that has come through the air for our king and is hovering over the royal courtyard.” And with all haste the news was conveyed to the king too, ---- . (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-270/271)

